

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Tdo/59/2023
Identifikačné číslo spisu: 3120010225
Dátum vydania rozhodnutia: 16.10.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Martin Bargel
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:3120010225.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Martina Bargela, a sudcov JUDr. Patrika Príbelského, PhD. a JUDr. Emila Klemaniča na neverejnom zasadnutí konanom 16. októbra 2023 v Bratislave v trestnej veci obvineného O. K. pre zločin vydierania podľa § 189 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona a iné, o dovolaní obvineného proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne, sp. zn. 23To/2/2023, z 20. februára 2023 takto

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie obvineného O. K. o d m i e t a.

Odôvodnenie

Rozsudkom Okresného súdu Trenčín, sp. zn. 8T/12/2020, z 18. októbra 2022 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trenčíne, sp. zn. 23To/2/2023, z 20. februára 2023 bol obvinený O. K. uznaný za vinného zo spáchania zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. i) Trestného zákona, ktorého sa dopustil na skutkovom základe podrobne rozvedenom vo výrokovej časti citovaného rozsudku.

Za to bol obvinenému uložený podľa § 189 ods. 2, § 47 ods. 2, § 43, § 41 ods. 2; § 38 ods. 2, ods. 4, ods. 8, § 37 písm. m) Trestného zákona úhrnný ďalší trest odňatia slobody vo výmere 20 (dvadsať) rokov a 12 (dvanásť) dní; pričom na výkon trestu odňatia slobody bol podľa § 48 ods. 2 písm. b) Trestného zákona zaradený do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia.

Obvinený O. K. podal prostredníctvom obhajkyne proti uzneseniu odvolacieho súdu dovolanie, a to s poukazom na údajné naplnenie dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku [rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť]. Na žiadosť obvineného k podanému dovolaniu obhajkyňa predložila doplnenie dovolania, ktoré bez ďalšieho rozšíril o domnelo naplnený dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku [zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu].

V súvislosti s uplatnenými dovolacími dôvodmi obvinený v podstate namieta:

- zásadným spôsobom bolo porušené jeho právo na obhajobu;
 - odvolací súd nenapravil pochybenia vytykané ním podaným odvolaním;
 - rozsudok súdu prvého stupňa je založený na nesprávnom právnom posúdení, ku ktorému dospel nesprávnym hodnotením dôkazov, čo následne viedlo k nesprávnej aplikácii ustanovení Trestného zákona vo výroku o vine a vo výroku o treste;
 - obvinený namieta i rozhodnutie Krajského súdu v Trenčíne, ktorý nenapravil odvolaním vytykané pochybenia súdu prvého stupňa;
 - Okresný súd Trenčín nesprávne vyhodnotil výsluch (svedkyne) poškodenej B. Z., výsluchy svedkov N. A. a B. A., ďalej i vecné a listinné dôkazy;
 - súd prvého stupňa bol podľa názoru obvineného viazaný aj nesprávnym právnym názorom v predchádzajúcom rozhodnutí odvolacieho súdu, sp. zn. 23To/97/2021, zo 6. decembra 2021;
 - zodpovedané neboli ani všetky právne otázky potrebné pre uznanie viny dovolateľa vo výroku o vine, predovšetkým otázka, či je jeho vina jednoznačne a nepochybne preukázaná za situácie absencie priameho vecného dôkazu, dvoch listov a rozporných sprostredkovaných výpovedí svedkov;
 - odvolací súd sa žiadnym spôsobom právne nevysporiadal s námietkami obvineného uvedenými v odvolaní a ako nedôvodné ho zamietol;
 - skôr uvádzaným mu malo byť porušené právo na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie a na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako neoddeliteľnú súčasť týchto práv;
- Domáhal sa preto, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil uznesenie odvolacieho súdu, sp. zn. 23To/2/2023, z 20. februára 2023, ktorým zamietol jeho odvolanie, súčasne zrušil rozsudok súdu prvého stupňa, sp. zn. 8T/12/2020, z 18. októbra 2022 vo výroku o vine, výroku o treste a Okresnému súdu Trenčín prikázal, aby vec znova prerokoval a rozhodol.

K dovolaniu sa vyjadril prokurátor v podstate takto:

„Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku vidí odsúdený v nesprávnom právnom posúdení skutku, ku ktorému dospel súd podľa jeho názoru nesprávnym hodnotením dôkazov, čo následne viedlo k nesprávnej aplikácii ustanovení Trestného zákona vo výroku o vine a treste odsúdeného. Poukazuje pritom podľa jeho názoru na nesprávne vyhodnotenie výsluchu svedka poškodenej B. Š., ktorá je podľa názoru odsúdeného nevierohodná, pričom poukázal, na podľa jeho názoru, rozpory vo výpovediach svedkov, ktoré tieto okolnosti v súhrne viedli k nesprávnemu právnemu záveru súdov a uznaniu viny odsúdeného. Odvolací súd postupoval dôvodne zákonne, keď odvolanie proti rozsudku Okresného súdu Trenčín, sp. zn. 8T/12/2020, z 18. októbra 2022, právoplatným 20. februára 2023, zamietol.

Výkonaným dokazovaním v predmetnej trestnej veci bolo spáchanie žalovaného skutku nepochybne preukázané výpoveďou poškodenej, ktorá vypovedala konzistentne od samého začiatku trestného stíhania. Jej výpoveď je podporená viacerými v konaní vykonanými dôkazmi. Jednak je to výpoveď svedkov B. A. a N. A. a jednak obsah listov, ktorý adresovala poškodená obžalovanému ako odpoveď na jeho listy. Z výpovede pracovníkov Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby Ilava jednoznačne vyplynulo, že listy obžalovaný poškodenej skutočne v danom čase písal, o čom existujú záznamy. Tiež uviedli, že mohol poslať aj súkromnú poštu, ktorá sa špeciálne neeviduje. Okresný súd správne vyhodnotil aj to, že na spáchanie skutku vydierania mal obžalovaný dôvod a motív, keďže poškodená odmietla vziať na seba vinu za spáchanie zločinu lúpeže, ktorý ona nespáchala a pre ktorý trestný čin bol obžalovaný v čase skutku už odsúdený na dlhodobý trest odňatia slobody. Znalkyňa z odboru psychológia, odvetvie klinická psychológia dospelých sa dostatočným spôsobom zaoberala a ďalšími dôvodmi a motívom trestného konania obžalovaného, keď konštatovala, že obžalovaný trpel pocitom zneváženia a oklamania zo strany jeho družky, ktorá mu zatajila umiestnenie syna do ústavnej starostlivosti. Rovnako bol frustrovaný z toho dôvodu, že jeho družka si našla novú známosť, zatiaľ čo on vnímal ich vzťah ako perspektívny aj do budúcnosti a táto predstava sa mu postupne začala rúcať. Prekvapením pre neho bola aj výška trestu, s ktorou osobne nerátal a až s odstupom času si bol schopný uvedomiť následky. Tvrdeniu obžalovaného spočívajúcemu v tom, že skutok vydierania mal byť vymyslený poškodenou, ako pomsta nenasvedčuje žiadny v konaní vykonaný dôkaz. Práve naopak, poškodená tento skutok ani nešla sama iniciatívne ohlásiť na políciu, vypovedala o ňom, až keď bola vypočúvaná v súvislosti s krivým obvineným obžalovaného. Rovnako tvrdenia obžalovaného k

užívaniu omamných látok poškodenej v čase skutku, ktorý by malo zásadnejší vplyv na výpoveď poškodenej, neboli v konaní preukázané. Ťažisko výhrad dovolateľa sa sústreďuje na hodnotiacu aktivitu odvolacieho súdu k vykonaným dôkazom, ku ktorej zaujíma kritický postoj, nestotožňuje sa s ňou a spochybňuje ju, pričom skutkový stav veci interpretuje vlastným spôsobom a dožaduje sa svojho hodnotenia dôkazov ako aj rozsahu dokazovania, čo sú však vo svojom súhrne všetko námietky, ktoré pre svoj skutkový charakter nespĺňajú ani jeden z dovolacích dôvodov, a preto dovolací súd k nim nemôže nijako prihliadať, pretože je viazaný správnosťou a úplnosťou zisteného skutkového stavu súdmi prvého a druhého stupňa a ich závery nemôže skúmať, meniť ani dopĺňať.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti navrhujem, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie odsúdeného O. K. podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol, pretože je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku“

+ + +

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako dovolací súd (§ 377 Trestného poriadku) skúmal procesné podmienky pre jeho podanie a zistil, že dovolanie bolo podané proti prípustnému rozhodnutiu (§ 368 ods. 1, ods. 2 písm. h) Trestného poriadku), osobou oprávnenou na jeho podanie (§ 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku), prostredníctvom obhajcu (§ 373 ods. 1 Trestného poriadku), v zákonnej lehote (§ 370 ods. 1 Trestného poriadku), na príslušnom súde (§ 370 ods. 3 Trestného poriadku), že spĺňa obligatórne obsahové náležitosti (§ 374 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku), že obvinený pred jeho podaním využil svoje právo podať riadny opravný prostriedok, o ktorom bolo rozhodnuté (§ 372 ods. 1 Trestného poriadku) a zistil, že dovolanie obvineného je treba odmietnuť, pretože je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 a nasl. Trestného poriadku.

Najvyšší súd poznamenáva, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Nielen z označenia tohto opravného prostriedku ako mimoriadneho, ale predovšetkým zo samotnej úpravy dovolania v Trestnom poriadku je zrejmé, že dovolanie nie je určené na nápravu akýchkoľvek pochybení súdov, ale len tých najzávažnejších, mimoriadnych, procesných a hmotnoprávných chýb. Tie sú ako dovolacie dôvody taxatívne uvedené v ustanovení § 371 ods. 1 Trestného poriadku, pričom v porovnaní s dôvodmi zakotvenými v Trestnom poriadku pre zrušenie rozsudku v odvolacom konaní sú koncipované podstatne užšie. Dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktorým bola vec právoplatne skončená. Predstavuje tak výnimočný prielom do inštitútu právoplatnosti, ktorý je dôležitou zárukou stability právnych vzťahov a právnej istoty. Preto sú možnosti podania dovolania, vrátane dovolacích dôvodov, striktné obmedzené, aby sa širokým uplatnením tohto mimoriadneho opravného prostriedku nezakladala ďalšia riadna opravná inštancia a dovolanie nebolo chápané ako „ďalšie odvolanie“.

Čo sa týka viazanosti odvolacieho súdu dôvodmi dovolania, ktoré sú v ňom uvedené v zmysle § 385 ods. 1 Trestného poriadku k tomu treba poznamenať, že táto sa týka vymedzenia chýb napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo (§ 374 ods. 1 Trestného poriadku) a nie právnych dôvodov dovolania uvedených v ňom v súlade s § 374 ods. 2 Trestného poriadku z hľadiska ich hodnotenia podľa § 371 Trestného poriadku. Zjednodušene povedané, podstatné sú vecné argumenty uplatnené dovolateľom a nie ich subsumpcia (podradenie) pod konkrétne ustanovenia § 371 Trestného poriadku. Z toho vyplýva, že v prípade, ak chybám vytykaným v dovolaní v zmysle § 374 ods. 1 Trestného poriadku nezodpovedá dovolateľom označený dôvod dovolania podľa § 371 Trestného poriadku a ani iný dôvod dovolania uvedený v tomto ustanovení, dovolací súd dovolanie odmietne podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku, alebo zamietne podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku bez toho, aby zisťoval inú chybu napadnutého rozhodnutia alebo konania, ktorá by zodpovedala právnomu dôvodu dovolania označenému dovolateľom v zmysle § 374 ods. 2 Trestného poriadku.

Ak ale dovolací súd zistí chybu rozhodnutia alebo konania, vecne špecifikovanú dovolateľom podľa § 374 ods. 1 Trestného poriadku, ktorej pri jej správnej právnej (procesnej) kvalifikácii zodpovedá iný právne uplatniteľný dôvod dovolania, než ktorý dovolateľ uviedol v dovolaní v zmysle § 374 ods. 2 Trestného poriadku, dovolací súd dovolaniu vyhovie postupom podľa § 386 a nasledujúcich ustanovení Trestného poriadku a zistenú chybu vo výroku svojho rozsudku podradí pod dovolací dôvod zodpovedajúci zákonu (viď k tomu bližšie uznesenie najvyššieho súdu, sp. zn. 2Tdo/30/2011, zo 16.

augusta 2011, publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 120/2012).

Námietky obvineného sú hlavne skutkového charakteru, keď atakuje najmä nesprávne hodnotenie dôkazov súdmi nižšieho stupňa. Najvyšší súd preto pripomína, že na základe dovolania podaného obvineným sa skutkovým stavom nie je oprávnený zaoberať.

Najvyššiemu súdu je zrejmé aj to, že s dovolacími námietkami obvineného sa vo svojich rozhodnutiach Okresný súd Trenčín, sp. zn. 8T/12/2020, z 18. októbra 2022 a Krajský súd v Trenčíne, sp. zn. 23To/2/2023, z 20. februára 2023 vysporiadali. Rovnako odvolacie námietky boli v podstate totožné ako tie uplatnené v dovolaní. Najvyšší súd sa nižšie venuje len najpodstatnejším tvrdeniam obvineného, ale summa summarum opakuje už správne závery prijaté vo vyššie citovaných rozhodnutiach súdov nižších stupňov.

Najvyšší súd v tejto súvislosti pre prehľadnosť ešte stručne zrekapituluje procesný dej predchádzajúci podaniu dovolania:

Okresný súd Trenčín rozsudkom (prvým v poradí), sp. zn. 8T/12/2020, z 10. septembra 2021 obvineného O. K. v bode 1/ uznal za vinného zo spáchania prečinu krivého obvinenia podľa § 345 ods. 1 Trestného zákona a v bode 2/ ho oslobodil spod obžaloby pre zločin vydierania podľa § 189 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. i) Trestného zákona, pretože nebolo dokázané, že sa stal skutok, pre ktorý bol stíhaný. Na podklade odvolania prokurátorky Krajský súd v Trenčíne podľa § 321 ods. 1 písm. b), písm. c), ods. 2, ods. 3 Trestného poriadku zrušil napadnutý rozsudok vo výroku o oslobodení obžalovaného pre trestný čin podľa § 189 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. i) Trestného zákona a vo výroku o treste. Podľa § 322 ods. 1 Trestného poriadku vec zároveň vrátil súdu prvého stupňa, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

Okresný súd Trenčín po zrušení a vrátení veci, druhým rozsudkom, sp. zn. 8T/12/2020, z 18. októbra 2022 uznal obvineného O. K. za vinného zo spáchania zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. i) Trestného zákona. Krajský súd jeho odvolanie zamietol ako nedôvodné.

K dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak bolo zásadným spôsobom porušené právo obvineného na obhajobu.

Obvinený vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku argumentoval len samotným označením tohto dôvodu a námietkou nedostatočného odôvodneniu uznesenia odvolacieho súdu, ktorý nenapravil ním vytýkané pochybenia.

Právo na obhajobu tak, ako je zakotvené v článku 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, v článku 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd i v článku 6 ods. 3 písm. b), písm. c), písm. d) Dohovoru a v neposlednom rade v ustanovení § 2 ods. 9 Trestného poriadku treba chápať ako vytvorenie podmienok pre úplné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov, činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva. Právo na obhajobu patrí k základným atribútom spravodlivého procesu, keďže zabezpečuje aj rovnosť zbraní medzi obvineným na jednej strane a prokurátorom na druhej strane. Zmyslom tohto práva je zaručiť ochranu zákonných záujmov a práv osoby, proti ktorej sa konanie vedie, pretože aj bezchybné rešpektovanie práva na obhajobu, je dôležitým predpokladom vydania zákonného a spravodlivého rozhodnutia.

Jednou zo základných zásad trestného konania je aj zásada práva na obhajobu, vyjadrená v ustanovení § 2 ods. 9 Trestného poriadku. Právo na obhajobu je zakotvené v čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej

republiky, v čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a tiež v čl. 6 ods. 3 písm. b), písm. c), písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Právo na obhajobu patrí k základným atribútom spravodlivého procesu, keďže zabezpečuje aj rovnosť zbraní medzi obvineným na jednej strane a prokurátorom na druhej strane. Zmyslom tohto práva je zaručiť ochranu zákonných záujmov a práv osoby, proti ktorej sa konanie vedie, pretože bezchybné rešpektovanie práva na obhajobu je dôležitým predpokladom vydania zákonného a spravodlivého rozhodnutia.

Zásada práva na obhajobu vyjadruje požiadavku, aby v trestnom procese bola zaručená ochrana práv a záujmov osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, a je teda nevyhnutým prostriedkom úspešného výkonu súdnictva smerom k ochrane základných práv a slobôd. Jej legislatívne vyjadrenie a reálne zabezpečenie svedčí v podstate nielen o stupni demokracie v trestnom procese daného štátu, ale vo svojej podstate jej realizácia v čo najširšom meradle je nielen v záujme osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, ale aj zo záujmu štátu na zistenie pravdy. Podľa názoru dovolacieho súdu právo na obhajobu sa zaručuje ako základné právo fyzickej osoby, ktoré podlieha všetkým pravidlám, ktoré sa uznávajú pri ochrane základných práv a slobôd, a možno ho vnímať aj ako prostriedok nastoľujúci spravodlivú rovnováhu medzi verejnými záujmami, ktoré sú predmetom ústavnej ochrany.

Konštantná judikatúra právo na obhajobu v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku chápe ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva. Platný Trestný poriadok obsahuje celý rad ustanovení, ktoré upravujú jednotlivé čiastkové práva obvineného, charakteristické pre príslušné štádium trestného konania. Prípadne porušenie len niektorého z nich, pokiaľ sa to zásadným spôsobom neprejaví na postavení obvineného v trestnom konaní, samo o sebe nezakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Zo znenia tohto ustanovenia totiž jednoznačne vyplýva, že len porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom je spôsobilé naplniť uvedený dovolací dôvod. V praxi to znamená, že o zásadné porušenie práva na obhajobu pôjde najmä vtedy, ak obvinený nemal v konaní obhajcu, hoci v jeho trestnej veci boli splnené dôvody povinnej obhajoby.

Takéto pochybenie dovolací súd v konaní nezistil.

V úzkej spojitosti s právom na obhajobu treba vnímať právo strany na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia.

Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia spočíva v troch nasledujúcich a vzájomne sa dopĺňujúcich rovinách:

- a) je korelátom práva účastníka konania prednášať návrhy, argumenty a námietky, aby na tieto dostal od súdu náležitú odpoveď,
- b) predstavuje jednu zo záruk, že „výkon spravodlivosti“ (justice in procedural effect, resp. justice in action) nie je arbitrárny (svojvoľný), nepriehľadný a že rozhodovanie verejnej moci je kontrolované verejnosťou,
- c) vytvára predpoklad pre účinné uplatnenie opravných prostriedkov, ktoré má strana konania k dispozícii.

Napriek nespornému významu vyššie rozvedeného práva na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia nejde o právo absolútne. Povinnosť súdu odôvodniť svoje rozhodnutie nemožno interpretovať v tom zmysle, že by zahŕňalo podrobnú odpoveď na každý argument strany konania (Ván de Hurk v. Holandsko, resp. Ruiz Torija v. Španielsko).

Podstatou práva na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia je povinnosť súdu vyhodnotiť a v odôvodnení rozhodnutia zareagovať na hlavné námietky účastníka konania (Donadze v. Gruzínsko) a riadne posúdiť tvrdenia, argumenty a dôkazy predložené stranou konania (opätovne vid' napr. Ván de Hurk v. Holandsko). Na podklade takéhoto postupu súdu je následne možné kvalifikovaným spôsobom

posúdiť, či bolo konanie ako celok spravodlivé. Mlčanie odvolacieho súdu ohľadom zákonnosti odmietnutia vykonania dôkazov navrhnutých obvineným odporuje myšlienke spravodlivého procesu (Krasulya v. Rusko).

Jedným zo základných princípov trestného konania je nutnosť starostlivo a úplne popísať dôkazný postup, ktorý súčasne treba logicky a presvedčivo odôvodniť. Uvedenú požiadavku zakotvil zákonodarca do sústavy nárokov na odôvodnenie rozsudku, a tak isto aj uznesenia, ktoré má povahu rozhodnutia vo veci samej. Preto nie je prípustné, aby odôvodnenie rozhodnutia, ktoré musí rešpektovať vyššie vymedzené kritériá, bolo založené na skutkových zisteniach, ktoré nie sú náležitým spôsobom odôvodnené, resp. primerane vysvetlené. Takéto rozhodnutia (ich odôvodnenie alebo absencia takéhoto odôvodnenia tam, kedy rozhodné skutočnosti v zásade musia byť odôvodnené) nie sú adhézne k určite zistenému skutkovému stavu vyjadrenému v odôvodnení dotknutého rozhodnutia. Za takéhoto procesného stavu ide o rozhodnutia, ktoré nerešpektujú požiadavky Trestného poriadku ako základného procesnoprávneho predpisu upravujúceho trestné konanie. V konečnom dôsledku sa takéto rozhodnutie „posúva“ aj do protiústavnej polohy, a to najmä z hľadiska nároku trestne stíhaného obvineného na spravodlivé posúdenie jeho trestnej veci (ÚS 181/2000 - ČR). Napriek prezumpcii, že súd nie je povinný vykonať všetky navrhnuté dôkazy, platí, že musí o vznesených návrhoch na vykonanie dokazovania rozhodnúť a pokiaľ im nevyhoví, musí vo svojom rozhodnutí vysvetliť, z akých dôvodov navrhnuté dôkazy nevykonal, resp. prečo ich neprevzal ako základ svojich skutkových zistení (ÚS 413/2002 - ČR). Je vecou súdov nižšieho stupňa, ktoré dôkazy a v akej kvantite považujú za dostatočné na preukázanie skutkového stavu.

Zo strany odvolacieho súdu ide preto o otázku právnu, kedy by zistené pochybenie mohlo potenciálne zakladať dovolací dôvod uvedený v § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (primerane pozri ITdoV/6/2017). Pre dovolací súd je z pohľadu skúmania dodržania práva na obhajobu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku podstatným zistenie či sa súd prvého stupňa, alebo odvolací súd návrhom obvineného na vykonanie dokazovania zaoberali (t. j. či ho zaregistrovali) a súčasne uviedli aspoň stručné dôvody, na podklade ktorých sa takémuto návrhu rozhodli nevyhovieť.

Povinnosťou súdu prvého stupňa i odvolacieho súdu je rešpektovať ústavne garantované právo obvineného na obhajobu, z ktorého vyplýva požiadavka, aby sa konajúce súdy vysporiadali s námietkami odvolateľa, ktorými toto svoje právo realizuje (pre odvolací súd je táto povinnosť zvyraznená prostredníctvom článku 2 ods. 1 dodatkového protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd). Túto povinnosť konajúce súdy porušujú, ak ignorujú námietky odvolateľa voči dôkazom, na ktoré je v odsudzujúcom rozhodnutí poukazované ako na kľúčové pre tvrdené skutkové závery.

Výrok rozhodnutia sám o sebe totiž nestačí na to, aby naplnil požiadavku spravodlivého procesu, pretože z pohľadu obvineného je potrebné, aby bolo zrejmé, akými úvahami sa súd riadil, ako sa vysporiadal s dôkazmi a ktorá argumentácia bola pre súd presvedčivejšia a tvorí základ jeho rozhodnutia. Preto musí byť daný výrok náležite odôvodnený. Sprostredkovaným výsledkom je následne možnosť obvineného „skontrolovať“, ako sa súd vysporiadal s jeho argumentáciou a dôkazmi, čím získa obraz o výkone spravodlivosti, v „jej mene“ (Tatishvili v. Rusko). Odôvodnenie súdneho rozhodnutia sa musí vysporiadať s relevantnými právnymi a skutkovými otázkami ako aj argumentami obvineného, ktoré sú podstatného právneho významu.

Ak ide o náležitý argument významný pre rozhodnutie, odpoveď naň musí byť nielen konkrétna, no navyše aj v zásade špecifická. Nakoľko platí predpoklad, že v zásade každý návrh obvineného je potrebné vnímať čo do významového hľadiska (pre obvineného) zvlášť citlivo, treba dodať, že v konaní vedenom pred profesionálnymi sudcami, obvineného chápanie jeho odsúdenia vychádza predovšetkým z dôvodov uvedených v súdnych rozhodnutiach. V takých prípadoch musia vnútroštátne súdy uviesť dostatočne jasne dôvody, na ktorých sa zakladajú ich rozhodnutia. Odôvodnené rozhodnutia tiež slúžia v dokazovaní stranám, ktoré boli vypočuté, a tým prispievajú k väčšej ochote prijať rozhodnutia o „ich“ strane. Okrem toho je povinnosťou súdu založiť svoje úvahy na objektívnych argumentoch a tiež chrániť právo na obhajobu. Rozsah povinnosti odôvodnenia závisí od povahy rozhodnutia a musí byť stanovený

s ohľadom na okolnosti prípadu.

Na splnenie požiadavky na spravodlivý proces, obvinený a samozrejme aj verejnosť musia byť schopní pochopiť verdikt súdu, ktorý bol daný - to je zásadnou poistkou proti svojvôli (Taxquet v. Belgicko). V nadväznosti na to je úlohou súdu, aby sa jasným, právne korektným, no najmä zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými právnymi a skutkovými okolnosťami, ktoré tvoria podklad jeho rozhodnutia z hľadiska právneho významu (IV. ÚS 14/07).

Okresný súd na stranách 9 - 10 svojho odsudzujúceho rozsudku dôsledne, precízne, zrozumiteľne a vyčerpávajúco rozobral všetky vykonané dôkazy, tieto vyhodnotil jednotlivo i v súhrne, presvedčivo vysvetlil, prečo neuveril tvrdeniam obvineného a najmä, ktoré dôkazy preukazujú jeho vinu. Z odôvodnenia rozsudku okresného súdu musí byť každému, aj nestrannému pozorovateľovi, bez akýchkoľvek pochybností zrejmé, že obvinený mal „obrovský“ motív (vyhnúť sa použitiu zásady 3x a dost) vyhrážať sa poškodenej a naopak ona nemala dôvod ho krivo obviňovať. Najvyšší súd považuje odôvodnenie rozsudku okresného súdu za „skvelú ukážku toho“ ako má odôvodnenie rozsudku vyzeráť, aby zodpovedalo nielen ustanoveniu § 168 Trestného poriadku, ale aj požiadavke čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Tu treba poznamenať, že aj krajský súd v odôvodnení svojho uznesenia, ktorým zamietol odvolanie obvineného na stranách 4 - 5 reagoval na všetky jeho podstatné odvolacie námietky a náležitým spôsobom vysvetlil, prečo neakceptoval jeho odvolacie argumenty. Dokonca odvolací súd vyhovel návrhu obvineného na doplnenie dokazovania a až po takomto doplnení vo veci rozhodoval. Rozhodol tak po vykonaní všetkých dôkazov, ktoré v zhode so sudom prvého stupňa vyhodnotili ako presvedčivé, jednoznačné a dostatočné na rozhodnutie o vine obvineného.

V tejto súvislosti najvyšší súd poznamenáva že hodnotenie dôkazov súdmi nižších stupňov spôsobom, ktorý nezodpovedá predstávam obvineného, nepredstavuje porušenie jeho práva na obhajobu zásadným spôsobom v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Jedná sa o skrytú formu vyjadrenia záujmu obvineného, aby boli vykonané dôkazy vyhodnotené v jeho prospech.

Zo zmieneneho vyplýva, že v trestnej veci obvineného nemožno dospieť k záveru o tom, že by bol naplnený dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku:

Podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať, ani meniť.

Pri posudzovaní oprávnenosti tvrdenia existencie tohto dovolacieho dôvodu, je dovolací súd vždy viazaný konečným skutkovým zistením, ktoré vo veci urobili súdy nižšieho stupňa, a teda dôvodom dovolania nemôžu byť skutkové zistenia, čo vyplýva z dikcie ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Vo vzťahu ku skutkovému stavu zistenému súdmi nižšieho stupňa, vyjadrenému v tzv. skutkovej vete výroku, môže obvinený v dovolaní uplatňovať iba námietky právneho charakteru, nikdy nie námietky skutkové. Za skutkové námietky sa pritom považujú námietky, ktoré smerujú proti skutkovým zisteniam súdov, proti rozsahu vykonaného dokazovania, prípadne i hodnoteniu vykonaných dôkazov súdmi nižšej inštancie. Dovolací súd nemôže posudzovať správnosť a úplnosť skutkových zistení aj preto, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy bez toho, aby ich mohol v konaní o dovolaní sám vykonávať. Ťažisko dokazovania je totiž v konaní na súde prvého stupňa a jeho skutkové závery môže dopĺňať, resp. korigovať iba odvolací súd v rámci odvolacieho konania. Dovolací súd nie je odvolacou inštanciou zameranou na preskúmavanie rozhodnutí súdu druhého stupňa. Dovolací súd nie je možné chápať ako druhú, „odvolaciu“ inštanciu zameranú k preskúmaniu rozhodnutí súdu nižšieho stupňa.

Nesprávnym právnym posúdením zisteného skutku sa rozumie, že skutok bol v napadnutom rozhodnutí kvalifikovaný ako trestný čin, napriek tomu, že nešlo o žiadny trestný čin, alebo že ustálený skutok vykazuje znaky iného trestného činu, alebo že obvinený bol uznaný za vinného z prísnejšieho trestného činu, než ktorého sa ustáleným skutkom dopustil. Podstatou správneho posúdenia skutku je aplikácia hmotného práva, teda že skutok zistený v napadnutom rozhodnutí súdu bol subsumovaný - podradený pod správnu skutkovú podstatu trestného činu upravenú v Trestnom zákone, pričom len opačný prípad (nesprávna subsumpcia) odôvodňuje naplnenie tohto dôvodu.

Nesprávnym použitím iného hmotnoprávneho ustanovenia sa rozumie nedostatočné posúdenie okolností vylučujúcich protiprávnosť (§ 24 - krajná núdza, § 25 - nutná obrana, § 26 - oprávnené použitie zbrane, § 27 - dovolené riziko, § 28 - výkon práva a povinnosti, § 29 - súhlas poškodeného, § 30 Trestného zákona - plnenie úlohy agenta), prípadne zániku trestnosti činu (najmä § 87 Trestného zákona - premlčanie trestného stíhania), resp. chybné rozhodnutia súdu pri uložení úhrnného trestu a spoločného trestu (§ 41 Trestného zákona), súhrnného trestu (§ 42 Trestného zákona), trestu odňatia slobody na doživotie (§ 47 a nasl. Trestného zákona) a pod.

Ako z citovaného ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, tak aj z inštitútu dovolania je zrejmé, že dovolací súd je viazaný zisteným skutkovým stavom veci tak, ako ho ustálili sudy nižšej inštancie. Rovnako nie je oprávnený posudzovať spôsob hodnotenia dôkazov a závery, ktoré z dokazovania skôr vo veci konajúce a rozhodujúce sudy vyvodili a ktoré sú podkladom pre zistenie skutkového stavu. Preto platí, že vo vzťahu ku skutkovému stavu zistenému súdmi prvého prípadne druhého stupňa, vyjadrenému v tzv. skutkovej vete výroku môže obvinený v dovolaní uplatňovať len námietky právneho charakteru, no nikdy nie námietky skutkové.

Dovolací súd pripomína, že právomoc dovolacieho súdu je v prípade dovolania podaného oprávnenou osobou uvedenom v § 369 ods. 2 Trestného poriadku striktne ohraničená dôvodmi dovolania pokiaľ ide o dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku (tento prípad), vetou za bodkočiarkou - „správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť“. Z citovaného zákonného ustanovenia vyplýva, že dovolací súd nemôže už v tretej inštancii opätovne hodnotiť dôkazy, a tak (ako sa to domáha dovolateľ) dokonca dospieť k iným, nepochybne skutkovým záverom, spočívajúcim v tom či boli, resp. neboli konaním uvedeným v skutkovej vete obžaloby naplnené všetky znaky skutkovej podstaty trestného činu. Hodnotenie dôkazov a vyvodenie z toho právnych záverov je celkom nepochybne kategóriou procesného práva - § 2 ods. 12 Trestného poriadku.

Najvyšší súd poznamenáva, že v prípade podania dovolania obvineným nie je odvolacím súdom a má doslova zakázané opätovne skúmať a meniť správnosť a úplnosť zisteného skutku a v rámci toho prehodnocovať vykonané dôkazy a vyslovovať iné skutkové závery ako súd prvej a súd druhej inštancie - vid' veta za bodkočiarkou v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Pre dovolací súd je v zmysle uvedeného kľúčovým skutkové zistenie, podľa ktorého obvinený O. K. spáchal trestný čin tak, ako je uvedené v rozsudku súdu prvého stupňa, následne potvrdeného rozhodnutím odvolacieho súdu. Popísanému skutkovému stavu plne zodpovedá aj právny záver vyjadrený v posúdení konania obvineného ako zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. i) Trestného zákona. Použitú právnu kvalifikáciu podľa citovaných ustanovení odôvodňujú všetky skutkové okolnosti, ktoré sú v popise skutku zahrnuté, a ktoré vyjadrujú naplnenie príslušných znakov skutkovej podstaty označeného trestného činu.

Z uvedeného vyplýva, že v trestnej veci obvineného nemožno dospieť k záveru o tom, že by bol naplnený dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, a preto dovolaciu argumentáciu obvineného najvyšší súd odmietol ako zjavne nedôvodnú.

Nakoľko najvyšší súd s poukazom na vyššie konštatované nezistil naplnenie dôvodov dovolania namietaných obvineným, rozhodol v konečnom dôsledku tak, ako je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.